

Besprekingsverslag

nummer	07	project	Visie Wageningse Eng
datum	22 februari 2018	projectnr.	0254129
plaats	Wageningen		
opsteller	Joep van de Weijer		
onderwerp	2 ^e participatiebijeenkomst visie Wageningse Eng		

Beneluxweg 125
4904 SJ Oosterhout
Postbus 40
4900 AA OOSTERHOUT
T (0162) 48 75 00

info@croonenburo5.com
www.croonenburo5.com

Aanwezigen: Gemeente Wageningen (Matanja Aberson-Vlassenrood, Marijn Calkhoven, Hans de Man, Richard Veldman)
CroonenBuro5 (Mark van der Poll, Ellen Boonman, Manoe Ruhé, Stan van Esdonk, Vincent Smeets, Joep van de Weijer)
Genodigden (onder meer maatschappelijke organisaties, SWE, TAWE, bewoners en andere belanghebbenden)

Agenda

1. Opening door wethouder Han ter Maat
2. Plenaire sessie Mark van der Poll
 - Doel van de avond
 - Terugblik 1e participatiebijeenkomst
 - Terugkoppeling uitgangspuntennotitie
3. Gastspreker Stan van Esdonk
4. Doel van de visie
5. Inleiding themamarkt
 - Nationaal Landschap en deelgebieden
 - Natuur en ecologie
 - Infrastructuur en recreatieve routes
 - Bebouwing en omheiningen
6. Start info avond

1. Opening Wethouder Han ter Maat

De wethouder heet iedereen welkom en is wederom blij met de grote opkomst. Onder de deelnemers zijn veel mensen die er nu voor het eerst zijn. De Wethouder legt uit dat hij vanavond de hele avond aanwezig zal zijn, in tegenstelling tot de vorige keer, zodat er ruimer de tijd en gelegenheid is om hem te bevragen.

2. Plenaire sessie Mark van der Poll

Doel van de avond

Het doel van de tweede participatiebijeenkomst is:

- Het terugblikken op het proces
- Informeren aan de hand van thema's
- Ideeën met betrekking tot functies en gebruik ophalen
- Om te zien hoe een initiatief in de Eng kan landen

Terugblik 1^e participatieavond

Er was een grote opkomst en er is ontzettend veel informatie opgehaald. De deelnemers waren erg enthousiast, maar het werd ook duidelijk dat de deelnemers al vaak aan dit soort bijeenkomsten hebben deelgenomen voor de Wageningse Eng. Daarnaast kreeg de SWE een podium waar Ronald Lanter de visie van SWE op de Eng heeft kunnen presenteren.

Tijdens de 1^e participatieavond zijn door de deelnemers ook verbeterpunten voor het proces genoemd. De gemeente en CroonenBuro5 hebben deze verbeterpunten opgepakt. Er zijn vanavond bijvoorbeeld meer mensen aanwezig vanuit het bureau en de gemeente, als reactie op de grote opkomst van de vorige keer.

Besprekingsverslag

Daarnaast is er veel verbeterd ten aanzien van de communicatie. Bewoners zijn eerder per brief uitgenodigd, uitnodiging zijn per mail verstuurd en er is een webpagina ingericht [https://www.wageningen.nl/inwoners/Projecten/Doe_mee/Gebiedsvisie_Wageningse_Eng] waar de stukken ter inzage liggen, maar waar ook een reactie achtergelaten kan worden.

Terugkoppeling uitgangspuntennotitie

We hebben gewerkt aan de term 'uitgangspuntennotitie', omdat deze term verwarring oproep bij de deelnemers. Daarom heet het document vanaf nu 'basisdocumentatie'. De inhoud blijft onveranderd: een bundeling van beleidsdocumenten, de input van de 1^e participatiebijeenkomst, input van de gemeentelijke disciplines en een bundeling van de stukken van de TAWA en SWE.

Het blijft een dynamisch document totdat de visie is goedgekeurd door de raad.

Vragen en opmerkingen uit het publiek

- Een bewoner merkt op dat zij wel is uitgenodigd, maar haar buurvrouw niet (grens Bennekomseweg en Oude Diedeweg). Tevens heeft ze de indruk dat de ondernemers op de Eng niet zijn uitgenodigd, ze vraagt dit specifiek voor de Nieuwe Ronde.
- Matanja Aberson-Vlassenrood antwoord namens de gemeente dat het hele gebied per brief via de post is uitgenodigd. De ondernemers zijn daarnaast apart per mail uitgenodigd (omdat zij niet per definitie in het gebied wonen).
- Een deelnemer merkt op dat de uitnodigingsbrief en de tijd niet online te vinden zijn.
- De vooraankondiging met alle data, tevens komen de uitnodigingen voor de participatiebijeenkomsten op de webpagina. Hierop staan ook de locatie en tijden vermeldt.
- Een deelnemer merkt op dat ook deze manier van communicatie – mensen per mail en bewoners per brief benaderen – niet voldoende is. Niet iedereen woont op de Eng. Het zou op zijn minst in de lokale krant gepubliceerd moeten worden.
- De gemeente gaat bekijken of we voor de volgende bijeenkomst een advertentie kunnen plaatsen in een lokale krant.
- In aansluiting daarop zegt een deelnemer dat de gemeente verplicht is om participatiebijeenkomsten kenbaar te maken via een lokale krant/huis-aan-huis bladen. Dat is wettelijk vastgelegd.
- De wethouder reageert hierop en legt uit dat dit niet voor participatietrajecten voor visies geldt. De gemeente is vrij om te bepalen of ze dat wel of niet aankondigen in een lokale krant. Voor het bestemmingsplan is dat wel verplicht. De visie wordt straks verankerd in het bestemmingsplan en voor het bestemmingsplan is de gemeente verplicht de inspraak via zienswijzen aan te kondigen.
- Een deelnemer merkt op dat hij de eerste keer wel via de post een uitnodiging heeft gekregen, maar de tweede keer niet.
- Een deelnemer geeft aan dat we door het stuk heen moeten verwijzen naar bronnen en bij de referenties een dekkende bronvermelding moeten hebben.
- Een deelnemer vraagt wanneer de raad wordt geïnformeerd.
- Mark van der Poll laat weten dat dit na 21 maart zal zijn.

3. Gastspreker Stan van Esdonk

Stan van Esdonk presenteert drie cases die als voorbeeld dienen voor de Wageningse Eng. De rode draad in het verhaal van Stan van Esdonk is samenwerken. In de drie cases leken ontwikkelingen in de gebieden lastig, met namen doordat stakeholders vasthielden aan hun fundamentele principes. Dit zorgde ervoor dat de ontwikkeling op slot ging. Echter, door partijen nader tot elkaar te brengen en te laten samenwerken, bleek dat

Besprekingsverslag

er leuke en succesvolle samenwerkingen tussen initiatieven konden plaatsvinden. Dit bood ruimte voor positieve ontwikkelingen in het gebied.

Vragen en opmerkingen uit het publiek

- Ronald Lanthers reageert enthousiast op het verhaal van gastspreker Stan van Esdonk. Hij wil daarmee nogmaals benadrukken hoe belangrijk de samenwerking is en dat we dit nog meer moeten opzoeken.
- Hij legt uit dat hij zelf de projecten die als voorbeeld zijn genoemd in de presentatie heeft bezocht, zoals het Groene Woud.
- Hij vraagt zich wel af wie hier achter zit (de regie heeft), overheid of vrijwilligers?
- Stan van Esdonk legt uit dat het juist de vrijwilligers/organisaties zijn, maar de kracht zit het hem in het samenwerken en samendoen. Samen kun je namelijk meer subsidie krijgen dan bijvoorbeeld alleen. Maar dan moeten de mensen wel willen samenwerken, anders komt het niet van de grond.
- Bestaande kleine samenwerkingen kun je weer koppelen aan een overkoepelende (bestaande) samenwerking.

- Een bewoner vraagt of alle samenwerkingen in kaart zijn gebracht, want er zijn al wel onderlinge samenwerkingen op de Eng.
- Manoe Ruhé legt uit dat een aantal samenwerkingsvormen bekend zijn, maar dat het heel goed zou zijn om deze in kaart te brengen, zodat men elkaar ook op kan zoeken.

- Een deelnemer vraagt aan Stan van Esdonk of hij ook andere voorbeelden heeft, die vergelijkbaar zijn met de grootte van de Eng?
- Stan van Esdonk heeft daar ook veel verschillende voorbeelden van, hij noemt een voorbeeld ten noorden van Amsterdam, Waterland genaamd. Het buitengebied werd hier eerst buiten beschouwing gelaten, maar is later als de voortuin van Amsterdam beschouwd. Middels subsidies die hierdoor zijn verkregen is het gebied ontwikkeld en versterkt. Een ander voorbeeld is het Goois Natuurreservaat. Middels diverse subsidies zijn bijvoorbeeld ecologische verbindingzone en fietspaden gefinancierd.

- Een deelnemer vraagt of Stan van Esdonk specifieke tips heeft voor de Eng, waar kunnen de mensen aan denken?
- Stan van Esdonk zegt dat er volop kansen liggen op de Eng, maar dat het de kracht is dat mensen elkaar gaan opzoeken.
- Op die manier kun je samen de kernkwaliteiten in het gebied versterken, zoals in ieder geval het behoud van het unieke reliëf en de openheid.
- Maar grijp het ook aan om dingen te verbeteren. Er zijn hele mooie volkstuinten, maar – naar zijn mening – ook rommeligere volkstuinten. Dat kan goed komen doordat de een verenigd is en daardoor wel subsidies kan krijgen en de ander niet. Dan ben je afhankelijk van de inzet van één vrijwilliger.

- Een deelnemer vraagt of de begrenzing van het plangebied ter hoogte van de Grintweg nog aangepast kan worden, omdat dit tijdens de eerste bijeenkomst nog een discussiepunt was.
- Mark van der Poll antwoordt dat er een nieuwe voorzet is gedaan voor de plangrens. Deze is gebaseerd op enerzijds de cultuurhistorische waarden in dit gebied en anderzijds de bodemsamenstelling. In de visie wordt duidelijk uitgelegd hoe deze plangrenzen van de Eng tot stand zijn gekomen. Totdat de visie is vastgesteld ligt de plangrens nog niet volledig vast.

- Ronald Lanthers van de SWE vraagt hoe het zit met de zonnepanelen. In het basisdocument staat in de omgevingsvisie van de provincie aangeduid dat er op de Eng gronden zijn waar onder voorwaarden zonnepanelen zouden mogen komen. Is dat nu ook opgenomen in de thema's?
- Mark van der Poll antwoordt dat dit is meegenomen en de specifieke voorwaarden zijn na te lezen bij het thema bebouwing.

4. Doel van de visie

Besprekingsverslag

Mark van der Poll licht toe wat het doel van de visie is:

1. Sturen en anticiperen op toekomstige ontwikkelingen
2. Initiatiefnemers, bewoners en gemeente houvast geven
3. Borgen van kwaliteit

Ook blikt Mark van der Poll alvast vooruit naar wat er na de 2^e participatiebijeenkomst gebeurt. Na deze bijeenkomst wordt de conceptvisie opgemaakt, die we vervolgens weer bespreken op de laatste participatiebijeenkomst op 17 april.

5. Inleiding themamarkt

Mark van der Poll leidt de themamarkt in en sluit daarmee het plenaire gedeelte van de avond af. Hij legt uit dat de visie als een soort stroomschema werkt, waaruit de meerwaarde van een initiatief moet blijken. De belangrijkste onderdelen uit dit stroomschema worden vanavond in marktform besproken.

De deelnemers zijn vrij om te gaan wanneer ze willen en kiezen zelf bij welke thema's ze meer uitleg willen. De themakaarten staan in het teken van functies en gebruik. Samen met de gemeente heeft CroonenBuro5 hier al een aanzet voor gedaan. Daar mag op gereageerd worden, ook als bepaalde lijnen nog niet kloppen. Daarnaast biedt de avond ruimte tot het stellen van vragen en kunnen ideeën met betrekking tot de visie worden aangedragen. Ook als mensen later nog iets te binnen schiet, kunnen ze nog via de webpagina reageren.

De volledige presentatie is als bijlage meegestuurd. Op 17 april komen we weer samen, let op! De bijeenkomst vindt dit maal plaats in Het Bijenhuis aan de Grintweg. We gaan die avond onder meer in op de uitvoering. Bij deze bijeenkomst zal ook Stan van Esdonk weer aanwezig zijn.

Vraag deelnemer: Zijn logo's pijlen etc. indicatief? Of is er op die plek echt een vlinder?

Antwoord: Ja de logo's zijn puur indicatief, de meeste logo's – met bijbehorende betekenis – zijn van toepassing op ten minste een groot gedeelte van de Eng.

6. Start info avond:

De thema's worden hieronder kort toegelicht. De reacties op de thema's zijn in bijlage 2 opgenomen en de themaposters zijn op de website van de gemeente Wageningen geplaatst.

Nationaal landschap en deelgebieden

Een Nationaal Landschap is een Nederlands gebied waarvan is aangegeven dat daar een unieke combinatie van agrarisch gebied, natuur en cultuurhistorie is. In de Nota Ruimte zijn deze als zodanig aangewezen en omschreven. In deze gebieden zijn ontwikkelingen doorgaans mogelijk onder voorwaarden, met als doel de kernkwaliteiten van het gebied te behouden.

Bij dit thema kregen deelnemers de gelegenheid om verdiepende vragen te stellen over het plangebied en welk deel daarvan in het Nationaal Landschap ligt. Daarnaast konden ook vragen worden gesteld en opmerkingen worden gemaakt bij de deelgebieden op de Eng.

Er zijn globaal gezien 4 type gebieden op de Eng te herkennen:

1. Open gebied
2. Bos(rand)
3. Kamers
4. Dynamisch lint

Deelnemers hebben met name vragen gesteld over wat nu de scope is van de opgave en welk deel van de Eng nu in het Nationaal Landschap ligt.

Infrastructuur en recreatieve routes

Bij het thema 'Infrastructuur en recreatieve routes' wordt ingezet op:

Besprekingsverslag

- behoud en uitbreiding recreatieve en beleefbaardere routes, ook voor kinderen;
- verbeteren toegankelijkheid en veiligheid routes voor alle verkeersdeelnemers;
- inrichten van doorgaande routes als fietsstraat en/of snelfietsroute;
- koppelen van recreatieve functies en routes;
- inzetten op het verduurzamen van het verkeer;
- kansen voor 3 poorten als verbinding tussen Eng en omgeving, waar mogelijk combineren met parkeren aan de randenranden;
- zichtbaar maken cultuurhistorische elementen met routes of beplanting;
- afwaarderen wegen tot bestemmingsverkeer en recreatief verkeer;
- tegengaan sluiproutes; auto te gast op recreatieve wegen, waar mogelijk 30 km/h.

Bebouwing en omheining

Bij het thema 'Bebouwing en omheining' wordt ingezet op:

- terughoudendheid met bouwen;
- toevoegen woonfuncties niet zonder meer toegestaan, sloop - nieuwbouw;
- bouwwerken zoveel mogelijk langs randen voorzien (bosrand, houtwal etc.);
- sociaal maatschappelijk doel en bevorderen vitaliteit van bouwwerken;
- ruimte voor kleinschalige recreatieve en educatieve voorzieningen;
- het clusteren en combineren van bebouwing waar het kan (schuilplaatsen, schuurtjes, kassen, horeca etc.);
- het niet verstoren van zichtvlakken en zichtlijnen door bouwwerken en omheiningen.

Verder geldt en vragen we ons af:

- *Voor tijdelijke initiatieven gelden dezelfde uitgangspunten;*
- *Hoe gaan we om met bestaande bouwwerken?*

Natuur en ecologie

Bij het thema 'Natuur en ecologie' wordt ingezet op:

- behouden en versterken van biodiversiteit;
- behouden en zichtbaar maken van wildwal en cultuurhistorische elementen;
- behouden en versterken van karakters deelgebieden;
- realiseren van ecologische verbindingzone(s), met name tussen Binnenveld en EHS;
- inzetten op regionaal, duurzaam en biologisch voedsel en duurzaam grondgebruik;
- versterken diversiteit en kleinschaligheid qua verkaveling en type gewassen;
- ruimte voor sociaal-maatschappelijk grondgebruik;
- clusteren en verenigen van de volkstuinten;
- landschappelijk inpassen van tuinen, passend binnen het deelgebied, snoeien waar nodig;
- herstellen zichtlijnen en -vlakken, toezien op opgaande beplanting in deze zones.

Besprekingsverslag

Bijlage 1: Presentatie

Besprekingsverslag

Bijlage 2: Reacties themamarkt

Er zijn tijdens de 2^e participatieavond veel ideeën naar voren gebracht, opmerkingen geplaatst en vragen gesteld. Hieronder vindt u per thema een overzicht van alle genoteerde ideeën, opmerkingen en vragen. De themaposters zijn als apart bestand op de website te vinden.

Thema infrastructuur en recreatieve routes

- Het doorsnijden van de gebieden op de Eng met nieuwe structuren (zoals wandelpaden) kan leiden tot meer versnippering in relatie tot biodiversiteit en ecologie.
- Honden op dergelijke nieuwe wandelpaden gaan daarnaast ook niet samen met bepaalde andere fauna soorten zoals paarden.
- Er moet een goed alternatief komen voor ruiters.
- Bij nieuwe paden moet je ook letten op het afval dat hier achter blijft.
- De nummers 2 en 3 op de recreatieve poorten zijn omgewisseld.
- Klompenpaden en voor een rolstoelgebruiker, betekent dit verharding? Zowel aan de noord als zuidkant.
- Wijzigingen moeten bijgehouden worden.
- Deelnemers willen weten waarom keuzes worden gemaakt, dat het totaalbeeld 'maakt'.
- Het deel van de Hollandseweg wordt gebruikt als ruiterspad (tussen de overige paden) vanaf veedrift. Men wil geen paardenpoep op het fietspad.
- Tussen 06:00 en 21:30 gaan de paarden op en neer tussen de weides en de manege.
- Een smalle weg of pad nodigt uit om goed op elkaar te letten en rekening met elkaar te houden.
- Hertenkamp aan de Hollandseweg ontbreekt. Aanwezig: inham met een bankje. Kans voor een laadpaal.
- Bankje moet op een zonhelling, bij uitgang ruiterroutes naar de Veluwe.
- Er ligt een plan voor de restauratie van de noordelijke kolk/brink.
- De zuidelijke brink mag herkenbaar worden gemaakt.
- Het zandpad (Bosweg) in het westen is een voormalige veedrift.
- De Buissteeg moet onthard worden.
- In het oosten (op de rand van Wageningen Hoog en het bos) zijn ruiterroutes.
- De Geertjesweg mag ten oosten van de Zoomweg onthard worden.
- In het zuidelijk deel van de Eng mogen ook recreatieve poorten komen (bijvoorbeeld informatievoorziening in de vorm van borden).
- Het 'uitbreiding klompenpad' in het zuidwesten ligt er al.
- Klompenpad over volkstuinten kan niet vanwege overlast van hondenpoep en vandalisme.
- Staat de recreatieve poort bij de Geertjesweg wel op een goede locatie? *(de nummers zijn hier omgewisseld)*
- Maak de Zoomweg recreatief aantrekkelijker.

Thema bebouwing en omheining

- Bij de boomhut kan je een uitkijkpunt maken (tussen het structurerend groen).
- Het theehuis dat nu vlakbij de Hollandseweg is geplaatst kan beter naar de zuidoostelijke hoek van de Eng verplaatst worden (i.c.m. theeproductie).
- Kruisjes bij het 'zoekgebied bouwwerk' ten zuiden van bos De Driest.
- Uitvoering inzetten op samenwerking, dit kan tijdens de 3^e bijeenkomst
- Opslag kan gecombineerd worden met autoluw maken als men de opslaglocaties slim situeert, zodat mensen met de fiets kunnen in plaats van met de auto.
- Er moet eenheid zijn in het soort omheining. Het liefste een transparante (weinig opvallende) omheining. Hierop moet ook gehandhaafd worden (niet te hoge omheiningen).
- Mag de overheid zich bemoeien met de vrijheid van mensen om dingen te doen?
- Zonneveld is niet passend binnen de Eng, zonnepanelen zijn geschikter om op de bouwwerken te plaatsen.
- Recreatieve poorten combineren met andere functies, zodat de poorten ook onderhouden worden.
- Er zijn erg veel zoekgebieden voor bebouwing geduid.
- Hoe gaan we om met de huidige woonbebouwing? Sloop-nieuwbouw (theehuis/horeca). Volgens het bestemmingsplan mag herbouw.

Besprekingsverslag

- Probeer in te zetten op zoveel mogelijk hergebruik of afwaardering.
- Huidige obstructies die zichtlijnen belemmeren moeten aangegeven worden op de kaart.
- Zichtlijnen moeten wel corresponderen met de basisdocumentatie.
- Bloemrijk aandacht.
- Geef de berm naast de klompenpaden meer ruimte, dit is goed voor de ecologie.
- Bekijk de nota zandwegen van Ede, hierin staan wellicht nuttige dingen.
- Composthopen zijn positief voor insecten.
- Er is geen synergie tussen de Wageningse Eng en Camping de Wielerbaan. Dat is zonde, je kan bijvoorbeeld iets met de wielerbaan doen.
- Grondprijs voor paarden gaat omhoog door schuilplekken voor paarden (verpaarden).
- In het gebied 'knoppen' zoeken om paardenweide te beperken.
- 'Knoppen' zoeken om meer graan te kunnen verbouwen.
- Het icoon theehuis zou beter bij de theetuin van de Pluktuin in het zuiden kunnen.
- Wat is het alternatief voor paardenweides?
- Diversiteit is mooi en belangrijk.
- Opstal is alleen overdraagbaar als het zijn functie behoud (horeca kan geen wonen worden). Het zijn tijdelijke voorzieningen en worden dus geen recht.
- Er zit te veel 'ruimte' in de zinnen, waardoor de suggestie wordt gewekt dat er veel gebouwd kan worden.
- Individuele vrijheid vs. samen (volkstuinten en schuilgelegenheden).
- Voorstander van een wifivrije zone in plaats van wifi op de Eng.

Thema natuur en ecologie

- Zandpaden zijn ten behoeve van insecten.
- Indien iconen worden toegepast dan graag in de legenda verklaren.
- Aan de westzijde van de Eng staat een monumentale Amerikaanse eik. Graag behouden en op de kaart vermelden.
- Wat is de betekenis van de rode lijn op de kaart tussen Bennekom en de begraafplaats? Als dit een veedrift is, hoe wordt dit dan verbeeld/wat is het voorstel? Lage hagen voor insecten en vogels kunnen een verruiming zijn.
- Als reactie op het verhaal van Stan van Esdonk kan er een samenwerking tussen de Voedselbank en volkstuinten ontstaan voor levering van verse groenten in het groeiseizoen. Er wordt meer geproduceerd dan er wordt gegeten.
- Locatie volkstuinten (clustering) wordt negatief beoordeeld. De overlast van de weg (geluid/fijnstof) wordt als onplezierig ervaren.
- Camouflage met natuurlijke materialen kan het beeld verbeteren. Bijvoorbeeld de blauwe watertonnen die door de gemeente gratis zijn verstrekt, worden door recreanten als storend ervaren. Liever had men zwarte of groene tonnen gehad.
- Minder verrommeling op de volkstuinten is ook een item wat men gezamenlijk moet oppakken (eigen initiatief volkstuinten).
- Het houden van paarden en volkstuinten worden nogal negatief weggezet. Hekken van natuurlijke materialen of plantmaterialen kan hierin verbetering brengen.
- Men vindt de individuele vrijheid om paarden of schapen te houden of te tuinieren op de volkstuinten erg belangrijk.
- Boven landgoed De Driest bevindt zich ook een klompenpad langs de bosrand, deze staat niet ingetekend.
- Respecteer de eenheden van de verkaveling en doorsnijdt deze niet met nog meer paden.
- Autoluw maken van de Eng wordt als positief gezien.
- De iconen suggereren dat er nieuwe dingen komen.
- Het bundelen van volkstuinten en voorraadschuren/gereedschapsschuren wordt als positief gezien, mits deze buiten de vuilstorten liggen, aan de rand van de Eng. Daar is misschien een onderzoek nodig naar vervuild grondwater.
- Verwijderen van volkstuinten tussen Wageningen en sportpark de Zoom kan helpen tegen het vandalisme dat de volkstuinteigenaren nu ervaren.

Besprekingsverslag

- Op verzoek van de gemeente ontwikkeling van de struweelrand met zoomvegetatie aan de zuidrand van bos de Driest. De eigenaar wilt hier wel aan meewerken.
- Diversiteit/verspreiding van de volkstuinen zijn 'steppingstones'.